

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ

**ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ
«УНІВЕРСИТЕТ МЕНЕДЖМЕНТУ ОСВІТИ»**

ПРОГРАМА

вступного іспиту до аспірантури

Галузь знань 28 «Публічне управління та адміністрування»

Спеціальність 281 Публічне управління та адміністрування»

Київ 2020

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Вступне випробування зі спеціальності «Публічне управління та адміністрування» складається письмово за білетами, які розроблені на основі програми для вступників до аспірантури. Кожен білет містить по три питання. Метою програми вступного випробування є оцінювання рівня знань вступників в аспірантуру, відповідно вимогам. Основні завдання програми:

- оцінювання теоретико-методологічної підготовки вступника;
- оцінювання вмінь вступника використовувати теоретичні знання для вирішення актуальних завдань публічного управління та адміністрування;
- оцінювання вміння встановлювати взаємозв'язки між теорією та практикою у сучасній системі публічного управління та адміністрування.

Програма складається з трьох розділів: 1. Теорія та історія публічного управління та адміністрування. 2. Інститути і механізми публічного управління та адміністрування. 3. Публічне управління в умовах євроінтеграційних процесів.

Критерії оцінювання знань вступників

Оцінювання знань вступників, що складають іспит, здійснюється за 100-бальною шкалою. Бали переводяться в 4-х бальну (національну) шкалу такому порядку:

Оцінка за 100- бальною шкалою	91-100	71-90	51-70	0-50
Оцінка за національною шкалою	5 Відмінно	4 добре	3 задовільно	2 незадовільно

Оцінка «*відмінно*» ставиться, якщо під час відповіді на питання продемонстровано професійну ерудицію в передбачуваній сфері наукового дослідження, володіння поняттєво-категоріальним апаратом, виявлено науково-аналітичні здібності, здатність використовувати теоретичні знання, комбінувати знання для більш глибокого розуміння проблем і збагачення професійних знань.

Оцінка «*добре*» ставиться за умови, якщо в цілому розкрито зміст питань, показано загальну наукову ерудицію, науково-аналітичні здібності, проте не виявлено та не обґрунтовано сучасні професійні проблеми та не наведено власне бачення шляхів їх вирішення.

Оцінка «*задовільно*» ставиться вступникові до аспірантури, який розкрив основний зміст питань, однак припустився окремих неточностей у трактуванні категорій, концепцій та стратегій публічного управління.

Оцінка «*незадовільно*» фіксується у випадку, якщо вступником не показано розуміння основних питань, не відтворено знань основних категорій, понять, закономірностей і шляхів розвитку науки публічного управління.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ

Тема 1. Публічне управління як системне суспільне явище

Поняття та види публічного управління. Модель публічного управління. Методологічна основа теорії публічного управління.

Держава, її права і обов'язки по відношенню до особи. Права, свободи й обов'язки людини і громадянина у сфері державного управління. Взаємодія громадянина й органів управління.

Тема 2. Етапи історичного розвитку управління суспільством і державою в Україні

Організація влади і здійснення управління у Київській Русі, Галицько-Волинському князівстві, Великому князівстві Литовському та Речі Посполитій: суть, характерні ознаки та особливості.

Органи управління самоврядної України та організація управління в самоврядних містах.

Центральні та місцеві органи Московського царства та Російської імперії для управління Україною. Уніфікація управління українськими землями після ліквідації автономії.

Організація управління Галичиною після її приєднання до Австро-Угорщини наприкінці XVIII – у першій половині XIX ст. Реформа управління на західноукраїнських землях у другій половині XIX ст.

Реорганізація центрального апарату управління в Російській імперії на початку XIX ст. і її вплив на місцеве управління. Реформи місцевого управління у другій половині XIX ст. Взаємовідносини земств і міського самоврядування з органами державного управління.

Формування альтернативних структур влади й управління в 1917 р. та проблема їх легітимації. Тимчасовий уряд і його структури на місцях. Реформування місцевого управління. Українська Центральна Рада і Генеральний секретаріат як органи влади. Організація державного управління в Україні за Гетьманату. Практика управління в УНР і ЗУНР.

Особливості державного управління в Радянській Україні. Характеристика управління в умовах адміністративно-командної системи. Особливості державного управління на західноукраїнських землях у складі Польщі та на Закарпатті у першій половині XX ст.

Організаційна структура державного управління в Радянській Україні. Конституції УРСР 1919; 1929; 1937 і 1978 років. Суперечливість радянських владно-управлінських реформ.

Управлінська сутність перебудови. Формування ринкових структур і нових форм управління.

Декларація про державний суверенітет України та її основні положення. Акт проголошення незалежності України 24 серпня 1991 року.

Конституція України 1996 р. і потреба вдосконалення державного управління. Об'єктивна детермінованість адміністративної та територіальної реформ в Україні, її завдання і суперечності реалізації.

Тема 3. Основні теорії управління суспільством і державою

Джерела ідей управління суспільством і країною. Теорії управління суспільством і країною. Традиційна (веберівська) модель і модель «good governance». Концепт моделі «New Public Management» (NPM).

Електронне врядування. Концепція лідерства. Концепт розвитку організаційної культури публічного управління.

Інформаційна політика України. Сучасні інформаційні війни. Правове регулювання інформаційної сфери в Україні.

Тема 4. Громадянське суспільство як суб'єкт публічного врядування

Сутність демократії та демократичних засад публічного управління. Основні моделі демократії на прикладах країн ЄС. Сучасні моделі демократичного урядування в країнах ЄС.

Інститути безпосередньої демократії в місцевому самоврядуванні. Вибори органів місцевого самоврядування. Місцевий референдум. Загальні збори громадян. Органи самоорганізації населення. Індивідуальні та колективні звернення. Основи політичної демократії та правової держави в Україні.

Тема 5. Публічне управління у сфері соціального та духовного розвитку

Сутність соціальної та гуманітарної політики. Освітній потенціал нації як основа конкурентоспроможності держави. Публічна політика забезпечення якості освіти в контексті розвитку суспільства.

Основні напрями та пріоритети управління соціальним розвитком. Соціальна політика щодо розвитку соціальних і духовних відносин та створення умов для реалізації соціального потенціалу людини.

Соціальна політика як чинник формування соціальної безпеки суспільства.

Соціальна політика в сфері оплати праці та шляхи її реформування. Соціальне страхування та його основні види. Пенсійна система та особливості її реформування на сучасному етапі. Стратегічні напрями подолання бідності.

Основні сфери духовного життя та механізми впливу держави на їхній розвиток. Проблеми формування національної самосвідомості українського народу. Національна ідея, її зміст.

РОЗДІЛ 2. ІНСТИТУТИ, ФУНКЦІЇ, МЕТОДИ І МЕХАНІЗМИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ

Тема 6. Публічна політика

Інститути та процеси публічної політики. Органи публічної влади як основні суб'єкти вироблення публічної політики. Місце та роль груп інтересів в публічній політиці. Роль інститутів громадянського суспільства у виробленні публічної політики. Роль бізнесу у виробленні публічної політики.

Аналіз процесу прийняття рішень. Методи збору інформації та оцінювання програм публічної політики.

Конфлікти та кризи в публічній політиці та управлінні.

Тема 7. Публічне управління, влада і держава

Держава як суб'єкт політичної влади. Співвідношення публічної і державної влади. Економічна влада. Взаємозв'язок і взаємозалежність політичної та економічної влади. Лобізм. Політичні процеси і технології.

Загальна характеристика судової системи. Конституційні принципи правосуддя.

Законодавча влада в управлінні справами суспільства і держави. Поняття, соціальні функції та повноваження парламенту. Структура, повноваження та порядок діяльності (регламент) Верховної Ради України. Ціннісні аспекти парламентської діяльності.

Функції Верховної Ради України, Президента України і Кабінету Міністрів України у формуванні та здійсненні публічного управління. Центральні органи виконавчої влади (ЦОВВ) в Україні: поняття, ознаки, система. Обласні та районні державні адміністрації, їх статус та повноваження.

Процеси централізації і децентралізації в окремих сферах публічного управління. Дерегуляція надання послуг.

Теорії походження держави. Особливості унітарного устрою України. Поняття та види функцій держави та державного управління.

Тема 8. Регіональне публічне управління та місцеве самоврядування. Адміністративна реформа

Регіональні системи та стратегії регіонального розвитку. Регіональна політика: сутність, цілі, структура, принципи.

Основні теорії місцевого самоврядування. Територіальні громади як первинні суб'єкти місцевого самоврядування. Сфери управління, повноваження та компетенції місцевого самоврядування. Комунальна власність як матеріальна основа місцевого самоврядування. Фінансова основа місцевого самоврядування. Управління розвитком територій та місцевим господарством.

Тема 9. Функції, організаційна структура, механізми та органи публічного управління

Сутність організаційної структури публічного управління і фактори, що її обумовлюють. Види організаційних структур. Ієрархічні і горизонтальні структури в публічному управлінні. Види і властивості ієрархічних структур.

Методи і стилі публічного управління.

Механізми державного управління: сутність, поняття, категорії, принципи, методи, система. Політичний, економічний, організаційний, правовий, мотиваційний та інші види механізмів державного управління.

РОЗДІЛ 3. ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Тема 10. Концептуальні засади національної безпеки та її геополітичні виміри

Безпека як суспільне благо, поняття системи національної безпеки. Характеристика національних інтересів. Загрози національним інтересам (політична, економічна, військова та інформаційна сфери).

Проблеми глобальної безпеки і національна безпека. Безпека людини в умовах формування громадянського суспільства. Тероризм як глобальна загроза міжнародній та національній безпеці.

Основні напрями державної політики національної безпеки. Воєнна

доктрина держави. Стратегічний оборонний бюлетень. Повноваження Президента України, Верховної Ради України та центральних органів виконавчої влади України у сфері забезпечення національної безпеки. Повноваження та функції Ради національної безпеки і оборони України.

Воєнна організація держави. Обороздатність держави. Сутність демократичного цивільного контролю над Воєнною організацією держави та правоохоронними органами.

Тема 11. Публічне управління в умовах європейської інтеграції.

Євроінтеграційна політика України: зміст, функціональні особливості, якісні ознаки.

Загальна характеристика інституцій ЄС. Економічна інтеграція. Правова основа внутрішнього ринку ЄС. Чотири види свободи в межах внутрішнього ринку: вільний рух товарів; свобода платежів та переміщення капіталів; вільне пересування осіб; вільне надання послуг.

Розширення ЄС. Основні напрями модернізації публічного управління в країнах ЄС.

Україна в глобальному управлінському просторі: модель та чинники її сучасної трансформації.

ПИТАННЯ ДО ІСПИТУ

1. Поняття та види публічного управління.
2. Держава, її права і обов'язки по відношенню до особи.
3. Права, свободи й обов'язки людини і громадянина у сфері державного управління.
4. Етапи історичного розвитку управління суспільством і державою на теренах України.
5. Органи управління самоврядної України та організація управління в самоврядних містах.
6. Українська Центральна Рада і Генеральний секретаріат як органи влади.
7. Організація державного управління в Україні за Гетьманату. Практика управління в УНР і ЗУНР.
8. Особливості державного управління в Радянській Україні.
9. Декларація про державний суверенітет України та її основні положення. Акт проголошення незалежності України 24 серпня 1991 року.
10. Конституція України 1996 р. і потреба вдосконалення державного управління.
11. Об'єктивна детермінованість адміністративної та територіальної реформ в Україні, її завдання і суперечності реалізації.
12. Інформаційна політика України. Сучасні інформаційні війни. Правове регулювання інформаційної сфери в Україні.
13. Сутність демократії та демократичних засад публічного управління.
14. Інститути безпосередньої демократії в місцевому самоврядуванні.
15. Вибори органів місцевого самоврядування.
16. Основи політичної демократії та правової держави в Україні.
17. Сутність соціальної та гуманітарної політики.

18. Освітній потенціал нації як основа конкурентоспроможності держави.
19. Публічна політика забезпечення якості освіти в контексті розвитку суспільства.
20. Основні напрями та пріоритети управління соціальним розвитком
21. Соціальна політика щодо розвитку соціальних і духовних відносин та створення умов для реалізації соціального потенціалу людини.
22. Соціальна політика як чинник формування соціальної безпеки суспільства.
23. Соціальна політика в сфері оплати праці та шляхи її реформування.
24. Основні сфери духовного життя та механізми впливу держави на їхній розвиток.
25. Проблеми формування національної самосвідомості українського народу. Національна ідея, її зміст.
26. Інститути та процеси публічної політики.
27. Аналіз процесу прийняття рішень. Методи збору інформації та оцінювання програм публічної політики.
28. Конфлікти та кризи в публічній політиці та управлінні.
29. Законодавча влада в управлінні справами суспільства і держави.
30. Поняття, соціальні функції та повноваження парламенту. Структура, повноваження та порядок діяльності (регламент) Верховної Ради України.
31. Функції Верховної Ради України, Президента України і Кабінету Міністрів України у формуванні та здійсненні публічного управління.
32. Процеси централізації і децентралізації в окремих сферах публічного управління. Дерегуляція надання послуг.
33. Регіональна політика: сутність, цілі, структура, принципи.
34. Основні теорії місцевого самоврядування. Територіальні громади як первинні суб'єкти місцевого самоврядування.
35. Управління розвитком територій та місцевим господарством.
36. Види організаційних структур. Ієрархічні і горизонтальні структури в публічного управління. Види і властивості ієрархічних структур.
37. Методи і стилі публічного управління.
38. Політичний, економічний, організаційний, правовий, мотиваційний та інші види механізмів державного управління.
39. Безпека як суспільне благо, поняття системи національної безпеки.
40. Характеристика національних інтересів. Загрози національним інтересам (політична, економічна, військова та інформаційна сфери).
41. Основні напрями державної політики національної безпеки.
42. Євроінтеграційна політика України: зміст, функціональні особливості, якісні ознаки.
43. Основні напрями модернізації публічного управління в країнах ЄС.
44. Україна в глобальному управлінському просторі: модель та чинники її сучасної трансформації.
45. Засади протидії проявам корупції в системі публічного управління

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Конституція України : прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. – Х. : Фоліо, 1998. – 48 с.
2. Про державну службу: Закон України від 15 грудня 2015 року № 889VIII [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
3. Про запобігання корупції: Закон України від 14 жовтня 2014 р. № 1700-VII (зі змінами). – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1700-18>.
4. Про адміністративні послуги: Закон України від 06.09.2012 р. № 5203-VI (зі змінами). – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5203-17/ed20140101>.
5. Про доступ до публічної інформації: Закон України від 13.01.2011 р. № 2939-VI (зі змінами). – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2939-17>.
6. Про захист персональних даних: Закон України від 01.07.2010 р. № 2297IV (зі змінами). – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2297-17>
7. Про електронні документи та електронний документообіг: Закон України від 22.05.2003 р. № 851-IV (зі змінами). – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/851-15>.
8. Про електронний цифровий підпис: Закон України від 22.05.2003 р. № 851-IV (зі змінами). – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/852-15>.
9. Про службу в органах місцевого самоврядування: Закон України від 7 червня 2001 року № 2493-III [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>. .
10. «Про звернення громадян» Закон України від 13 травня 1999 року № 653-XIV із змінами і доповненнями // Відомості Верховної Ради. – 1999. – № 26. – С. 219.
11. «Про місцеве самоврядування в Україні» Закон України від 21 травня 1997 р. № 280/97-ВР // Відомості Верховної Ради. – 1997. – № 24. – С. 170.
12. Про сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні: Указ Президента України від 26 лютого 2016 р. № 68/2016. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.president.gov.ua/documents/682016-19805>.
13. Про Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020»: Указ Президента України від 12 січня 2015 р. № 5/2015. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>.
14. Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 1 квітня 2014 р. № 333-р. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua>
15. Бакуменко В.Д., Бондар І.С., Горник В.Г., Шпачук В.В. Особливості публічного управління та адміністрування: навч. посіб. - Київ: Видавництво Ліра-К, 2017.-256 с.

16. Політика в публічному управлінні: навчальний посібник / Бондар І.С., Горник В.Г., Кравченко С.О., Кравченко В.В. - Київ: Видавництво Ліра-К, 2016.- 200 с.

17. Бакуменко В.Д. Прийняття рішень в державному управлінні: Навчальний посібник [у 2 ч.] / В. Д. Бакуменко // Ч. 1. Теоретико-методологічні засади. – К.: ВПЦ АМУ, 2010. – 276 с.

18. Державна політика і демократичне урядування: становлення та взаємовплив: підручник / авт. кол. : Е. А. Афонін, Т. В. Бельська, Я. В. Бережний та ін. ; за заг. ред. В. А. Ребкала, В. В. Тертички, В. А. Шахова. – К.: «К.І.С.», 2016. - 264 с.

19. Державна політика: підручник / Нац. акад. держ. упр. при Президентові України ; ред. кол. : Ю.В. Ковбасюк (голова), Ващенко К. О. (заст. голови), Ю. П. Сурмін (заст. голови) [та ін.]. – К. : НАДУ, 2014. – 652 с.

20. Державне управління: підручник : у 2 т. / Нац. акад. держ. упр. при Президентові України; ред-кол.: Ю.В. Ков-басюк (голова), Ващенко К. О. (заст. голови), Ю. П. Сурмін (заст. голови) [та ін.]. – К. ; Дніпропетровськ: НАДУ, 2012.

21. Енциклопедія державного управління : довідк. вид. У 8 т. Т. 8. Публічне врядування / Нац. акад. держ. упр. при Президентові України, Львів. регіон. ін-т держ. упр. ; наук.-редкол.: Ю. В. Ковбасюк (голова), В. П. Трощинський (заст. голови), Ю. П. Сурмін [та ін.] ; наук.-редкол. тому: В. С. Загорський (голова), С. О. Телешун (співголова), А. В. Ліпенцев [та ін.]. – К. : НАДУ ; Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2011. – 710 с.

22. Лелеченко А. П., Васильєва О. І., Куйбіда В. С., Ткачук А. Ф. Місцеве самоврядування в умовах децентралізації повноважень: навч. посіб. / [А. П. Лелеченко, О. І. Васильєва, В. С. Куйбіда, А. Ф. Ткачук] – К. : – 2017. – 110 с.

23. Міненко М.А. Публічне управління: теорія та методологія: монографія /М.А.Мінеко.-Київ: Київ. нац.. торгівельно-екон. університет, 2014.- 404 с.

24. Публічна служба : навч. посіб. / С.М. Серьогін, Н.А. Липовська [та ін.]; за заг. ред. С.М. Серьогіна – Дніпро : ДРІДУ НАДУ, 2019. – 230 с.

25. Публічна політика: навч. посіб. / І.В.Письменний, Н.А.Липовська. Дніпро : ГРАНІ, 2018. – 180 с.

26. Публічна політика в процесах модернізації державного управління України : наук. розробка / авт. кол. : С. О. Телешун, І. В. Рейтерович, С. В. Ситник та ін. – К. : НАДУ, 2015. – 48 с.

27. Публічне управління в умовах інституційних змін : колективна монографія / За наук. редакції д. держ. упр. Р. В. Войтович та П.В. Ворони – Київ, 2018. – 475 с

28. Публічне управління та адміністрування в умовах інформаційного суспільства: вітчизняний і зарубіжний досвід: монографія / За заг. ред. Сергія Чернова, Валентини Воронкової, Віктора Банаха, Олександра Сосніна, Пранаса Жукаускаса, Йоліти Ввайнхардт, Регіни Андрюкайтене; Запоріж. держ. інж. акад. – Запоріжжя: ЗДІА, 2016. – 606 с.

29. Реформа державної служби у питаннях та відповідях: практичний посібник для керівників служб управління персоналом / [М. Канавець (кер. авт. колективу), Ю.Лихач, А. Кукуля, І. Рошин, О. Романюк, А. Астапов; за заг. ред. К. Ващенко].-К.: Центр адаптації державної служби до стандартів Європейського Союзу, 2016.-176 с.

30. Тертичка В.В. Стратегічне управління: підручник / Валерій Тертичка – Київ: «К.І.С.», 2017. – 932 с.